

PISA-2022: УКРАЇНА В ЦЕНТРІ УВАГИ

ДОСВІД 15-РІЧНИХ ПІДЛІТКІВ І ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ ПІД ЧАС ВІДДАЛЕНОГО НАВЧАННЯ (2)

З якими проблемами стикалося учнівство та заклади освіти під час віддаленого навчання?

Що робили заклади освіти для підтримки навчання та добробуту учнівства під час закриття?

Які навчальні ресурси та цифрові пристрої використовувало учнівство під час віддаленого навчання та скільки матеріалу вивчало?

5

СЕРПЕНЬ '24

Зміст

Важливі скорочення та терміни	3
Дані PISA-2022: коротко основне	5
Як у PISA досліджували вплив пандемії COVID-19 на навчання учнівства?	7
Запитання учнівської анкети	9
Запитання анкети керівника закладу освіти	11
З якими проблемами стикалися учні та заклади освіти під час віддаленого навчання?	12
Що робили заклади освіти для підтримки навчання та добробуту учнів під час пандемії?	21
Які навчальні ресурси та цифрові пристрої використовували учні під час віддаленого навчання та скільки матеріалу вивчали?	28
Узагальнення	36

Важливі скорочення та терміни

PISA – Programme for International Student Assessment (міжнародне дослідження якості освіти PISA, започатковане ОЕСР).

ОЕСР – Організація економічного співробітництва та розвитку, членами якої станом на 2022 р. є 38 країн. 70 країн мають статус партнерів ОЕСР, беручи участь у багатьох сферах її діяльності. За впливом ОЕСР належить до трійки провідних світових економічних установ разом з МВФ та Світовим банком.

Країни / економіки PISA – до участі в PISA, крім країн, можуть долучатися також інші адміністративно-територіальні одиниці, як-от: провінції, регіони, міста тощо. Такі одиниці називають «економіками». Загалом від часу започаткування PISA у 2000 році кількість країн / економік – учасниць дослідження поступово збільшувалася: у першому дослідженні взяло участь 43 країни / економіки (32 у 2000 р. та 11 у 2002 р.), у циклі 2003 р. – 41 країна / економіка, у циклі 2006 р. – 57 країн / економік, у четвертому циклі – 75 (65 у 2009 р. та 10 у 2010 р.), у циклі 2012 р. – 65 країн / економік та в циклі 2015 р. – 72 країни / економіки. У двох останніх циклах PISA 2018 р. та 2022 р., у яких Україна брала участь, було представлено відповідно 79 та 81 країна / економіка.

Референтні країни – країни, освітні характеристики й результати успішності учнів яких у межах звітування за підсумками PISA-2022 взято для порівняння з аналогічними параметрами України. Відбір цих країн було здійснено на підставі врахування подібності соціально-економічного стану цих країн із соціально-економічним станом розвитку нашої країни або з огляду на їхню культурну чи історичну спорідненість з Україною. До переліку референтних для України країн увійшли: Болгарія, Грузія, Естонія, Молдова, Польща та Словацька Республіка.

Середнє ОЕСР – середній показник по країнах ОЕСР, що відповідає середньому арифметичному оцінок відповідних країн. Його використовують, коли основну увагу приділяють порівнянню ефективності систем освіти.

Учні – у цьому мінізвіті узагальнене позначення 15-річних підлітків, які є основною цільовою групою PISA. В Україні учасниками PISA-2022 були 15-річні, які навчалися в закладах загальної середньої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти й відповідно мали статус учнів або студентів.

Віддалене навчання (remote learning) – це тимчасовий захід, який застосовується у відповідь на кризові ситуації, такі як пандемія. Це навчання проводиться в основному за допомогою цифрових технологій, але без чітко розробленого плану для довготривалого онлайн-навчання.

Дистанційна освіта (online education) – це добре продуманий, послідовний і заздалегідь спланований процес, який передбачає використання цифрових технологій для забезпечення освітнього процесу. Це тип навчання, який проводиться повністю онлайн, з доступом до навчальних матеріалів, завдань і дискусій через інтернет.

У цьому мінізвіті йдеться переважно про віддалене навчання, для якого інколи використано терміни «навчання в дистанційному режимі» або «дистанційне навчання».

Дані PISA-2022: коротко основне

- Результати PISA-2022 показують, що більшість учнів у країнах ОЕСР повідомили, що у період, коли школа була закрита через COVID-19, у них рідко виникали проблеми логістичного характеру з віддаленим навчанням (проблеми з доступом до цифрового пристрою чи до інтернету, з пошуком тихого місця для навчання, із часом для навчання (через необхідність виконувати домашні обов'язки) або з пошуком когось, хто міг би допомогти їм у виконанні шкільних завдань), однак багато учнів мали труднощі з мотивацією до виконання шкільних завдань або з їх розумінням.
- Учні різних освітніх систем стикалися з різними проблемами. Наприклад, у Польщі та Естонії учні частіше вказували на проблеми з мотивацією та розумінням шкільних завдань, ніж на інші труднощі. Водночас у Молдові, Україні та Грузії, хоч і мотиваційні проблеми також були на першому плані, різниця між ними та іншими проблемами була менш вираженою.
- В Україні труднощі з дистанційним навчанням відчули всі учні однаково, незалежно від їхньої статі чи соціально-економічного статусу. Однак всередині країн-учасниць PISA спостерігалися значні відмінності між учнями різного соціально-економічного статусу. Наприклад, у країнах ОЕСР і більш ніж у половині всіх країн / економік – учасниць PISA більше учнів із сімей з низьким соціально-економічним статусом, ніж їхніх однолітків із забезпечених сімей, повідомляли про часті проблеми з віддаленим навчанням.
- У середньому по країнах ОЕСР і в усіх референтних країнах проблеми з віддаленим навчанням суттєво та негативно позначилися на успішності учнів з математики. Також учні з меншою кількістю проблем з віддаленим навчанням повідомили про сильніше відчуття приналежності до закладу освіти та вищу впевненість у своїй здатності до самостійного навчання.
- У середньому по країнах ОЕСР і в Україні заходи з підтримки учнів, спрямовані на досягнення цілей навчальної програми, були більш поширеними, ніж заходи, спрямовані на підтримку добробуту учнів: заклади освіти частіше підтримували учнів шляхом проведення онлайн-занять, завантаження матеріалів до електронної системи управління навчанням, надсилання завдань, але рідше зв'язувалися з учнями, щоб упевнитися, чи виконано те чи те завдання, надати корисні поради щодо самостійного навчання або запитати учнів про їхнє самопочуття.
- У всіх референтних країнах дівчата й учні з родин з високим соціально-економічним статусом повідомляли про більшу кількість шкільних заходів, спрямованих на підтримку навчання під час закриття шкіл через COVID-19. Однак в Україні ця різниця не є значущою.

- У середньому по країнах ОЕСР і в Україні учні, які повідомили, що їхні заклади доклали більше зусиль для підтримки навчання й добробуту під час закриття, отримали вищий результат з математики. Також учні, які отримували більшу підтримку, були більш задоволені життям, сильніше відчували свою приналежність до закладу освіти, були більш упевнені у своїй здатності до самостійного навчання та менше тривожилися через математику.
- Серед референтних країн найбільше учнів, які під час віддаленого навчання користувалися власним ноутбуком, стаціонарним комп'ютером або планшетом, було в Естонії та Польщі. В Україні таких учнів лише третина, а більш ніж половина учнів користувалися власним смартфоном. У всіх країнах учні, які під час віддаленого навчання користувалися власним ноутбуком, стаціонарним комп'ютером або планшетом, показали вищі результати з математики та повідомляли про меншу кількість проблем із віддаленим навчанням.

Як у PISA досліджували вплив пандемії COVID-19 на навчання учнівства

У межах PISA-2022 вивчення того, як системи освіти реагували на пандемію COVID-19, було одним із центральних, адже цикл дослідження 2022 року припав саме на час завершення активної фази пандемії. Окремі висновки за підсумками аналізу цих аспектів на міжнародному рівні та на рівні України відображено у відповідних звітах¹.

Крім того, у попередньому числі «PISA-2022: Україна в центрі уваги» (№ 4), проаналізовано тривалість закриття закладів освіти в Україні та референтних країнах унаслідок пандемії і зв'язок цього чинника з відмінностями в успішності та добробуті 15-річного учнівства та спроможність освітніх систем в умовах віддаленого навчання забезпечити всім учням, незалежно від їхнього соціально-економічного походження, можливість досягти високого рівня успішності (соціально-економічна справедливість). У мінізвіті також розглянуто питання готовності 15-річних підлітків до віддаленого та більш автономного навчання і зв'язок рівня готовності до самостійної освіти зі стійкістю освітньої системи².

Питання, розглянуті в цьому числі мінізвіту, продовжують тему, актуалізовану в попередньому мінізвіті. Зокрема далі увагу зосереджено на таких складниках стійкості освітніх систем, як *усунення перешкод для віддаленого навчання й надання закладами освіти підтримки учнівству для продовження навчання й сприяння добробуту учнів*. Інформацію щодо проблем, з якими стикалися учні під час віддаленого навчання, отримано з відповідей на запитання учнівської анкети ST352. На основі цих відповідей побудовано **індекс проблем з віддаленим навчанням (PROBSELF)**. Про перешкоди, які виникали перед закладами освіти у зв'язку з необхідністю забезпечення віддаленого навчання та підтримки учнівства, дізнаємося з відповідей керівників закладів на питання анкети SC216. На основі перших п'яти питань цієї групи побудовано **індекс проблем закладу в забезпеченні віддаленого навчання (PROBSCRI)**. Інформація про заходи, до яких вдавалися заклади освіти, щоб зберегти й підтримувати навчання, а також сприяти добробуту учнів, отримано з учнівських відповідей на питання анкети ST348 та відповідного **індексу шкільних заходів для підтримки навчання (SCHSUST)**. Питання учнівської анкети ST351 та **індекс навчаль-**

¹ Національний звіт за результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA-2022 / кол. авт.: Г. Бичко (осн. автор), Т. Вакулєнко, Т. Лісова, М. Мазорчук, В. Терещенко, С. Раков, В. Горох та ін.; за ред. В. Терещенка та І. Клименко; Український центр оцінювання якості освіти. Київ, 2023. 395 с. https://pisa.testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2023/12/PISA-2022_Nacjonalnyj-zvit_povnyj.pdf. PISA-2022. Результати. (Том I). Стан навчання та рівності в освіті: Міжнародний звіт за результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA-2022 (переклад українською мовою) / перекл. Л. Овсяннікова; наук. ред. В. Терещенко; Український центр оцінювання якості освіти. Київ: УЦОЯО, 2024. 518 с. <https://pisa.testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2024/08/Mizhnarodnyj-zvit-PISA-2022-T1.pdf>.

² PISA-2022: Україна в центрі уваги. Досвід 15-річних підлітків і закладів освіти під час віддаленого навчання (1). Вип. 4(34), червень 2024 / Тетяна Лісова та ін. Київ: УЦОЯО, 2024. 31 с. https://pisa.testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2024/08/PISA-2022-Ukrayina-v-czentr-u-vagy_4-3.pdf.

них ресурсів для віддаленого навчання (LEARRES) стосуються частоти використання учнями різних навчальних ресурсів, коли приміщення закладу освіти було зачинено через COVID-19. Також з відповідей на питання анкети учня ST349 та ST350 дізнаємося про цифрові пристрої, якими учні користувалися під час віддаленого навчання та які обсяги матеріалів вони вивчали на тиждень порівняно зі звичайним тижнем до пандемії. Усі індекси, згадані тут, побудовано вперше, тому середнє значення 0 та стандартне відхилення 1 відповідає середньому значенню та стандартному відхиленню по країнах ОЕСР.

Запитання учнівської анкети

ST352

Наскільки часто під час навчання Ви стикалися з наведеними нижче проблемами, коли приміщення Вашого закладу освіти було зачинено через COVID-19?

(Будь ласка, виберіть одну відповідь у кожному рядку.)

	Ніколи	Кілька разів	Приблизно 1—2 рази на тиждень	Щодня або майже щодня
Проблеми з доступом до цифрового пристрою, коли він був мені потрібний	ST352Q01JA01 ☐	ST352Q01JA02 ☐	ST352Q01JA03 ☐	ST352Q01JA04 ☐
Проблеми з доступом до інтернету	ST352Q02JA01 ☐	ST352Q02JA02 ☐	ST352Q02JA03 ☐	ST352Q02JA04 ☐
Проблеми з доступом до навчального приладдя (наприклад, відсутність паперу, ручок)	ST352Q03JA01 ☐	ST352Q03JA02 ☐	ST352Q03JA03 ☐	ST352Q03JA04 ☐
Проблеми зі знаходженням спокійного місця для навчання	ST352Q04JA01 ☐	ST352Q04JA02 ☐	ST352Q04JA03 ☐	ST352Q04JA04 ☐
Проблеми зі знаходженням часу для навчання, оскільки в мене були домашні обов'язки	ST352Q05JA01 ☐	ST352Q05JA02 ☐	ST352Q05JA03 ☐	ST352Q05JA04 ☐
Проблеми із самомотивацією до виконання завдань, які мені задавали в закладі освіти	ST352Q06JA01 ☐	ST352Q06JA02 ☐	ST352Q06JA03 ☐	ST352Q06JA04 ☐
Проблеми з розумінням навчальних завдань	ST352Q07JA01 ☐	ST352Q07JA02 ☐	ST352Q07JA03 ☐	ST352Q07JA04 ☐
Проблеми зі знаходженням когось, хто зміг би допомогти мені з навчанням	ST352Q08JA01 ☐	ST352Q08JA02 ☐	ST352Q08JA03 ☐	ST352Q08JA04 ☐

ST348

Наскільки часто хтось із Вашого закладу освіти здійснював щось із наведеного нижче, коли приміщення закладу було зачинено через COVID-19?

(Будь ласка, виберіть одну відповідь у кожному рядку.)

	Ніколи	Кілька разів	Приблизно 1—2 рази на тиждень	Щодня або майже щодня
Надсилали Вам навчальні матеріали для самостійного опрацювання	ST348Q01JA01 ☐	ST348Q01JA02 ☐	ST348Q01JA03 ☐	ST348Q01JA04 ☐
Надсилали Вам завдання	ST348Q02JA01 ☐	ST348Q02JA02 ☐	ST348Q02JA03 ☐	ST348Q02JA04 ☐
Завантажували матеріали до електронної системи управління навчанням або освітньої платформи закладу освіти (наприклад, Blackboard®, Edmodo®, Moodle®, Google® Classroom™)	ST348Q03JA01 ☐	ST348Q03JA02 ☐	ST348Q03JA03 ☐	ST348Q03JA04 ☐
Зв'язувалися з Вами, щоб упевнитися, що Ви виконали завдання	ST348Q04JA01 ☐	ST348Q04JA02 ☐	ST348Q04JA03 ☐	ST348Q04JA04 ☐
Проводили онлайн-заняття за допомогою програм відеозв'язку (наприклад, Zoom™, Skype™, Google® Meet™, Microsoft® Teams)	ST348Q05JA01 ☐	ST348Q05JA02 ☐	ST348Q05JA03 ☐	ST348Q05JA04 ☐
Просили Вас здати виконані завдання	ST348Q06JA01 ☐	ST348Q06JA02 ☐	ST348Q06JA03 ☐	ST348Q06JA04 ☐
Давали Вам корисні поради про те, як навчатися самостійно	ST348Q07JA01 ☐	ST348Q07JA02 ☐	ST348Q07JA03 ☐	ST348Q07JA04 ☐
Зв'язувалися з Вами, щоб поцікавитися, як Ви почуваетесь	ST348Q08JA01 ☐	ST348Q08JA02 ☐	ST348Q08JA03 ☐	ST348Q08JA04 ☐

ST351

Наскільки часто Ви використовували наведені нижче навчальні ресурси, коли приміщення Вашого закладу освіти було зачинено через COVID-19?

(Будь ласка, виберіть одну відповідь у кожному рядку.)

	Ніколи	Кілька разів	Приблизно 1–2 рази на тиждень	Щодня або майже щодня
Підручники, робочі зошити або окремі завдання в паперовому вигляді	ST351Q01JA01 ☐	ST351Q01JA02 ☐	ST351Q01JA03 ☐	ST351Q01JA04 ☐
Підручники, робочі зошити або окремі завдання в цифровому вигляді	ST351Q02JA01 ☐	ST351Q02JA02 ☐	ST351Q02JA03 ☐	ST351Q02JA04 ☐
Онлайн-заняття, які проводив учитель / викладач мого закладу освіти наживо за допомогою програм відеозв'язку (наприклад, Zoom™, Skype™, Google® Meet™, Microsoft® Teams)	ST351Q03JA01 ☐	ST351Q03JA02 ☐	ST351Q03JA03 ☐	ST351Q03JA04 ☐
Приватні онлайн-заняття, які проводив репетитор наживо за допомогою програми відеозв'язку (наприклад, Zoom™, Skype™, Google® Meet™, Microsoft® Teams)	ST351Q04JA01 ☐	ST351Q04JA02 ☐	ST351Q04JA03 ☐	ST351Q04JA04 ☐
Навчальні матеріали, надіслані моїми вчителями / викладачами мені на телефон у вигляді смс через оператора мобільного зв'язку або у Viber™	ST351Q05JA01 ☐	ST351Q05JA02 ☐	ST351Q05JA03 ☐	ST351Q05JA04 ☐
Записи занять або інші цифрові матеріали, надані вчителями / викладачами з мого закладу освіти	ST351Q06JA01 ☐	ST351Q06JA02 ☐	ST351Q06JA03 ☐	ST351Q06JA04 ☐
Записи занять або інші цифрові матеріали з інших джерел (наприклад, Prometheus, Coursera®)	ST351Q07JA01 ☐	ST351Q07JA02 ☐	ST351Q07JA03 ☐	ST351Q07JA04 ☐
Трансляції занять по телевізору або радіо	ST351Q08JA01 ☐	ST351Q08JA02 ☐	ST351Q08JA03 ☐	ST351Q08JA04 ☐

ST349

Якими з наведених нижче цифрових пристроїв Ви найчастіше користувалися під час навчання, коли приміщення Вашого закладу освіти було зачинено через COVID-19?

(Будь ласка, виберіть одну відповідь.)

Своїм власним ноутбуком, стаціонарним комп'ютером або планшетом	ST349Q01JA01 ☐
Своїм власним смартфоном	ST349Q01JA02 ☐
Цифровим пристроєм, яким також користувались інші члени сім'ї	ST349Q01JA03 ☐
Цифровим пристроєм, наданим моїм закладом освіти (або в постійне, або в тимчасове користування)	ST349Q01JA04 ☐
У мене не було жодного цифрового пристрою, яким би я міг / могла користуватися під час навчання.	ST349Q01JA05 ☐

ST350

Скільки матеріалу Ви вивчали щотижня, коли приміщення Вашого закладу освіти було зачинено через COVID-19, якщо порівняти це з даними за звичайний тиждень, коли Ви особисто відвідували свій заклад освіти?

(Будь ласка, виберіть одну відповідь.)

Я вивчав/-ла менше матеріалу, коли приміщення мого закладу освіти було зачинено.	ST350Q01JA01 ☐
Я вивчав/-ла стільки ж матеріалу, коли приміщення мого закладу освіти було зачинено.	ST350Q01JA02 ☐
Я вивчав/-ла більше матеріалу, коли приміщення мого закладу освіти було зачинено.	ST350Q01JA03 ☐

Запитання анкети керівника закладу освіти

SC216

Якою мірою наведені нижче чинники перешкоджали Вашому закладу освіти здійснювати дистанційне навчання, коли приміщення закладу було зачинено для учнів / студентів через COVID-19?

(Будь ласка, виберіть одну відповідь у кожному рядку.)

	Жодною мірою	Дуже мало	Певною мірою	Дуже
Брак доступу в учнів / студентів до цифрових пристроїв	SC216Q01JA01 ☐	SC216Q01JA02 ☐	SC216Q01JA03 ☐	SC216Q01JA04 ☐
Брак доступу в учителів / викладачів до цифрових пристроїв	SC216Q02JA01 ☐	SC216Q02JA02 ☐	SC216Q02JA03 ☐	SC216Q02JA04 ☐
Брак доступу в учнів / студентів до інтернету	SC216Q03JA01 ☐	SC216Q03JA02 ☐	SC216Q03JA03 ☐	SC216Q03JA04 ☐
Брак доступу в учителів / викладачів до інтернету	SC216Q04JA01 ☐	SC216Q04JA02 ☐	SC216Q04JA03 ☐	SC216Q04JA04 ☐
Брак електронних систем управління навчанням або освітніх платформ закладів освіти (наприклад, Blackboard®, Edmodo®, Moodle®, Google® Classroom™)	SC216Q05JA01 ☐	SC216Q05JA02 ☐	SC216Q05JA03 ☐	SC216Q05JA04 ☐
Брак засобів навчання, які використовуються для організації і здійснення дистанційної освіти (наприклад, підручників, робочих зошитів, окремих завдань, навчальних відеозаписів)	SC216Q06JA01 ☐	SC216Q06JA02 ☐	SC216Q06JA03 ☐	SC216Q06JA04 ☐
Труднощі з налагодженням і підтриманням зв'язку з учнями / студентами, коли приміщення закладу освіти було зачинено	SC216Q07JA01 ☐	SC216Q07JA02 ☐	SC216Q07JA03 ☐	SC216Q07JA04 ☐
Недостатня кількість учителів / викладачів для проведення дистанційного навчання	SC216Q08JA01 ☐	SC216Q08JA02 ☐	SC216Q08JA03 ☐	SC216Q08JA04 ☐
Недостатній досвід в учителів / викладачів для здійснення дистанційного навчання	SC216Q09JA01 ☐	SC216Q09JA02 ☐	SC216Q09JA03 ☐	SC216Q09JA04 ☐

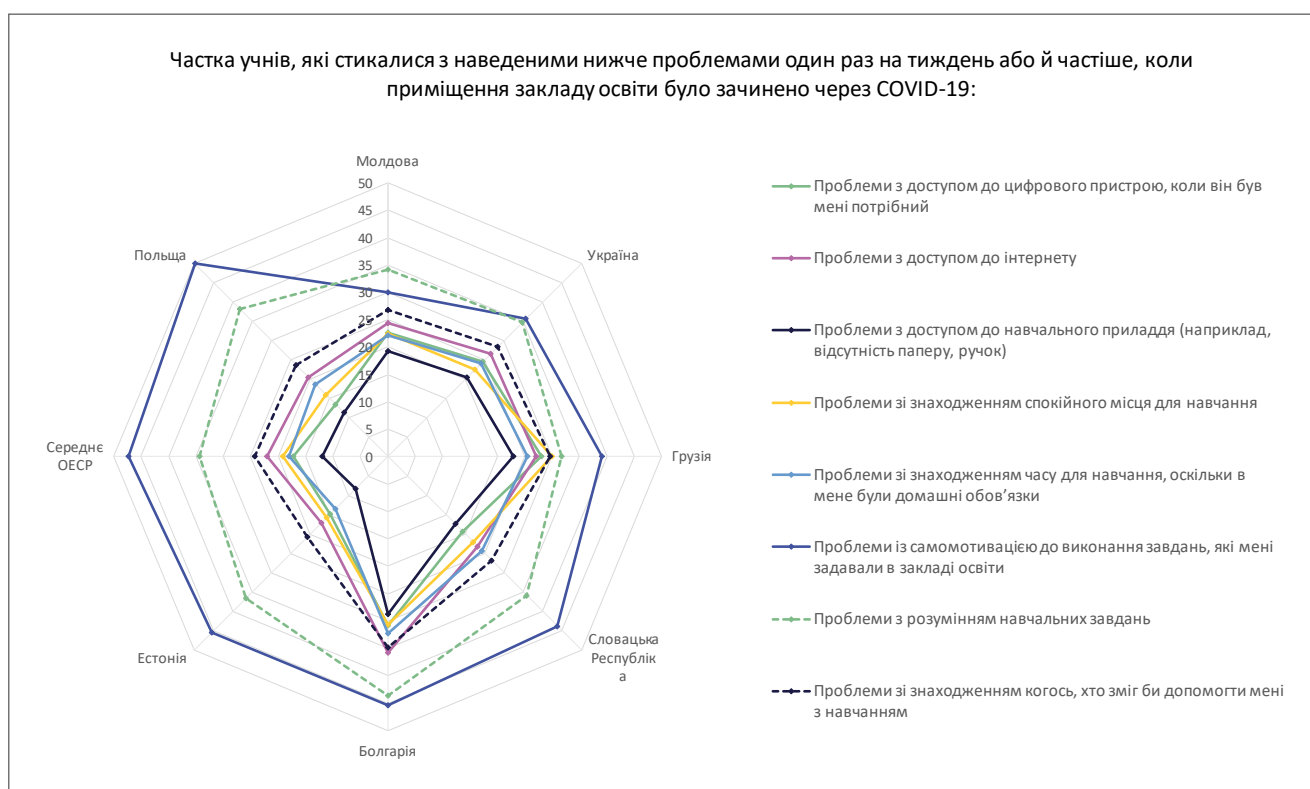
З якими проблемами стикалися учні та заклади освіти під час віддаленого навчання?

У більшості референтних країн в учнів частіше виникали труднощі з мотивацією до виконання шкільних завдань та з їх розумінням, ніж проблеми логістичного характеру

Результати PISA-2022 показують, що більшість учнів у країнах ОЕСР повідомила, що в них рідко виникали проблеми логістичного характеру з віддаленим та самостійним навчанням у період, коли будівля їхньої школи була зачинена через COVID-19, однак багато учнів мали труднощі з мотивацією до виконання шкільних завдань або з їх розумінням³. Наприклад, у середньому по країнах ОЕСР щонайменше троє із чотирьох учнів повідомили, що ніколи або лише кілька разів мали проблеми з доступом до цифрового пристрою,

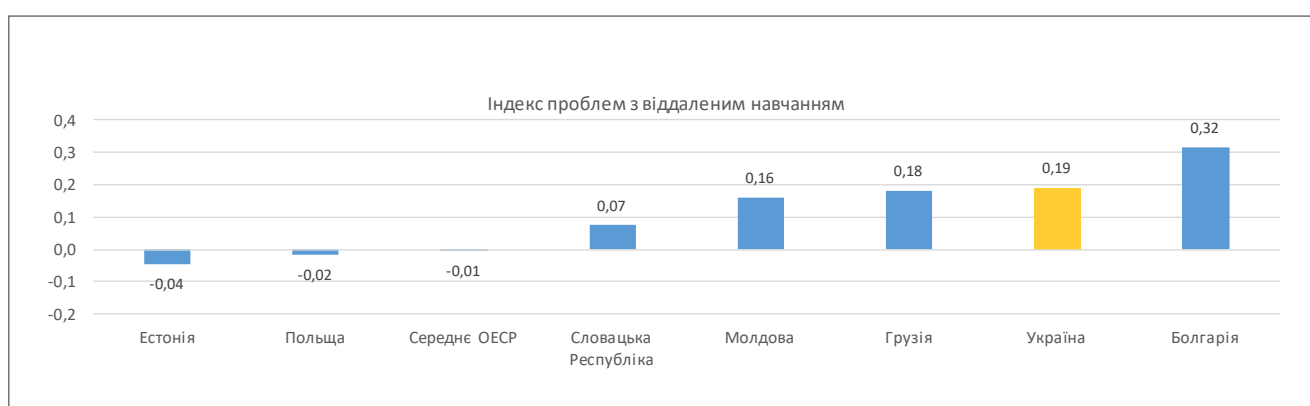
³ OECD (2023), *PISA 2022 Results (Volume II): Learning During – and From – Disruption*, PISA, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/a97db61c-en>.

коли він був потрібен, з доступом до інтернету, з пошуком тихого місця для навчання, із часом для навчання через необхідність виконання домашніх обов'язків або з пошуком когось, хто міг би допомогти їм у виконанні шкільних завдань. В Україні про проблеми такого типу, які виникали один раз на тиждень або частіше, також повідомили не більше 25% учнів. На противагу цьому майже кожен другий учень у країнах ОЕСР і кожен третій в Україні вказав, що принаймні раз на тиждень мав проблеми з самомотивацією до виконання завдань, які задавали в закладі освіти. Кожен третій учень принаймні раз на тиждень мав проблеми з розумінням навчальних завдань. Природно, що учні різних освітніх систем стикалися із цими проблемами не однаковою мірою. Наприклад, у Польщі та Естонії учні частіше згадували проблеми з мотивацією та розумінням шкільних завдань порівняно з іншими труднощами. Водночас у Молдові, Україні та Грузії, хоча проблеми з мотивацією також були найпоширенішими, різниця між ними та іншими викликами була менш значною.

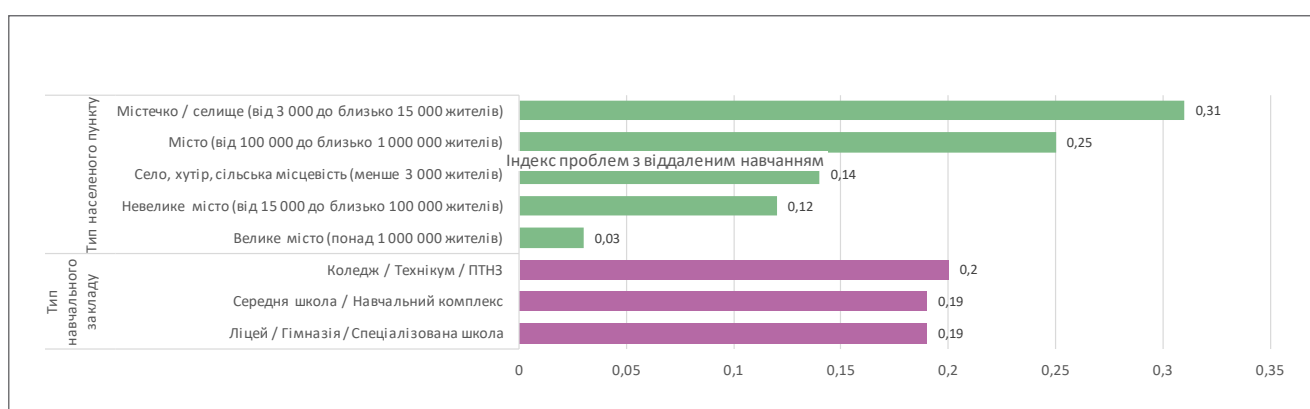

Серед референтних країн учні Болгарії та України повідомляли про найвищий загальний рівень проблем, з якими вони стикалися під час віддаленого навчання

Найвищий серед референтних країн загальний рівень проблем з віддаленим навчанням мають учні Болгарії. В Естонії та Польщі проблеми мотиваційного характеру не відігравали вирішальної ролі, а майже повна відсутність в учнів проблем логістичного характеру вплинула на те, що загальний показник проблем у цих країнах нижчий за середнє по країнах ОЕСР. Учні України, Молдови та Грузії повідомляють про приблизно однаковий загальний рівень проблем з віддаленим навчанням.

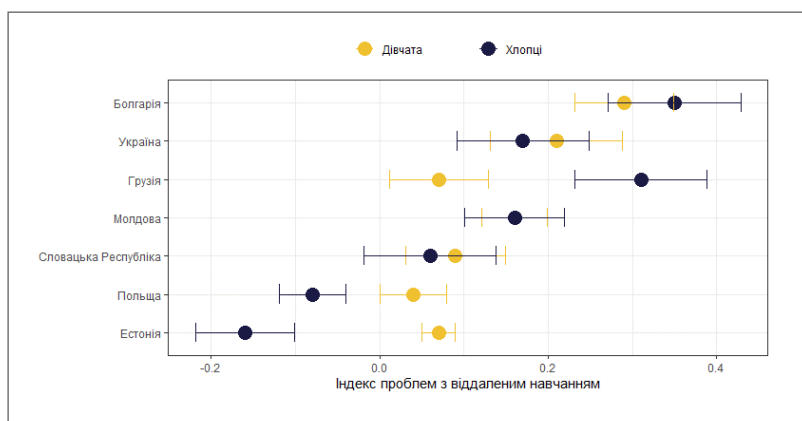

В Україні учні в різних типах закладів стикалися з проблемами, пов'язаними з віддаленим навчанням, майже однаково. Однак учнівство з великих міст повідомляло про проблеми з віддаленим навчанням значно рідше, ніж учнівство з інших типів населених пунктів, особливо з містечок і селищ.

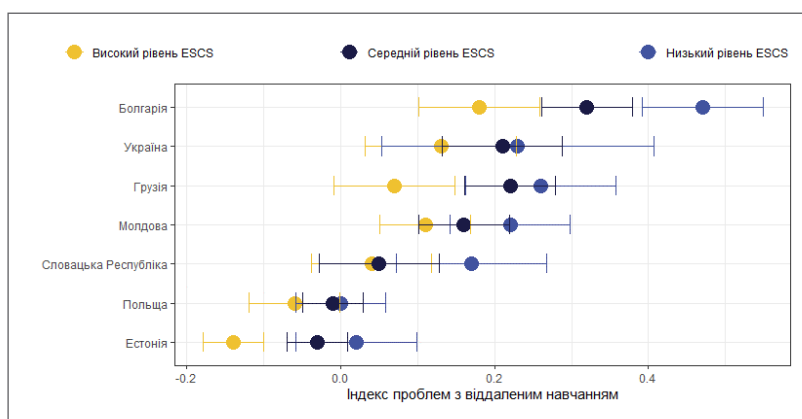

В Україні проблеми з віддаленим навчанням відчули на собі однаково всі учні, незалежно від статі чи соціально-економічного статусу

У Польщі та Естонії хлопці стикалися з меншою кількістю проблем під час віддаленого навчання, ніж дівчата. Ця ж тенденція спостерігається й у середньому по країнах ОЕСР. Серед референтних країн лише в Грузії суттєво менше проблем відчували дівчата. В Україні різниця у сприйнятті проблем з віддаленим навчанням між хлопцями та дівчатами неістотна.

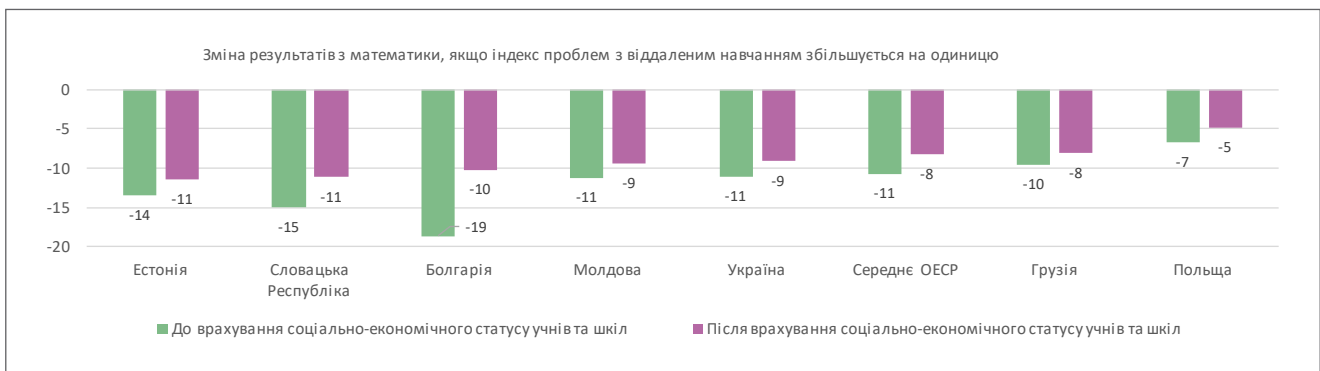
У середині країн / економік спостерігалися значні відмінності між учнями з різним соціально-економічним статусом. Наприклад, у країнах ОЕСР і більш ніж у половині всіх країн / економік більше учнів із сімей з низьким соціально-економічним статусом (із низьким рівнем ESCS), ніж їхніх однолітків з економічно забезпечених сімей, повідомляли про часті проблеми з віддаленим навчанням; але в більш ніж у третині всіх країн / економік не було суттєвої різниці між цими двома групами учнів⁴. Цікаво, що в деяких країнах (наприклад, Камбоджі та Кореї) учні з високим соціально-економічним статусом частіше, ніж їхні менш забезпечені однолітки, повідомляли про часті проблеми з дистанційним навчанням. Серед референтних країн лише в Болгарії, Грузії та Естонії учні з низьким соціально-економічним статусом мали суттєво більше проблем, ніж їхні більш забезпечені однолітки.

⁴ OECD (2023), *PISA 2022 Results (Volume II): Learning During – and From – Disruption*, PISA, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/a97db61c-en>.

У всіх референтних країнах перешкоди під час віддаленого навчання негативно позначилися на успішності учнів з математики

У середньому в країнах ОЕСР учні з більшою кількістю проблем, що виникали під час віддаленого навчання, отримали результат з математики на 8 балів менший, ніж учні з меншою кількістю проблем. У всіх референтних країнах проблеми з віддаленим навчанням також значущо та негативно позначилися на успішності з математики всіх учнів, незалежно від їхнього соціально-економічний статусу.

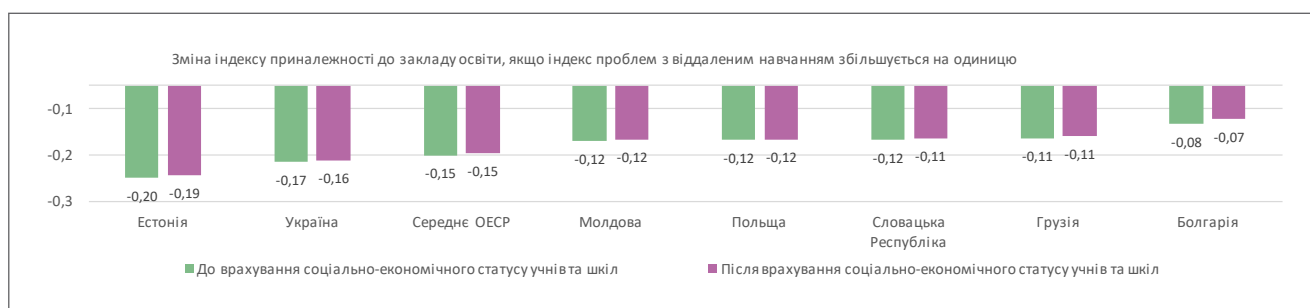
У країнах ОЕСР найбільш тісно пов'язаними з успішністю були проблеми логістичного характеру: відсутність навчального приладдя, недостатня кількість часу для навчання через необхідність виконання домашніх обов'язків або відсутність доступу до цифрового пристрою, коли він потрібен. Єдиним аспектом, що негативно впливав на успішність з математики, була мотивація: учні, які, за їхніми відповідями, не мали проблеми з мотивацією до виконання шкільних завдань, отримували нижчі результати з математики. Можливе пояснення полягає в тому, що слабкі учні загалом менш вмотивовані відвідувати школу, тому перехід на дистанційне навчання не сприймався ними як щось виняткове.

Для українського учнівства проблеми зі знаходженням спокійного місця для навчання були більш вагомими, ніж інші: учні, які з подібною проблемою ніколи не стикалися або стикалися всього кілька разів, мали на 28 балів вищий результат з математики, ніж ті, які мали таку проблему один раз на тиждень або частіше.

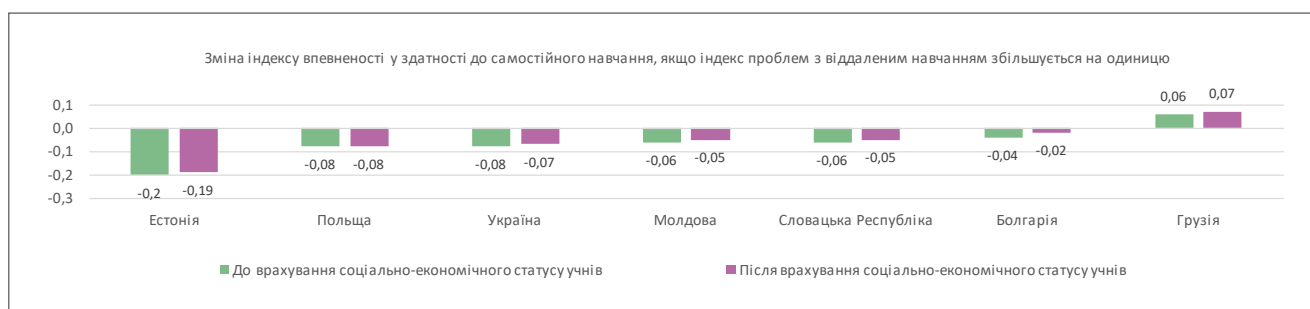

Учні з меншою кількістю проблем, пов'язаних з віддаленим навчанням, повідомили про сильніше відчуття приналежності до закладу освіти та про вищу впевненість у своїй здатності до самостійного навчання

У середньому по країнах ОЕСР учні, які мали менше проблем із віддаленим навчанням, мали сильніше відчуття приналежності до закладу освіти⁵ як до, так і після врахування соціально-економічного статусу. Загалом в освітніх системах, де учні стикалися з меншою кількістю проблем під час віддаленого навчання, спостерігалось покращення відчуття приналежності до закладу освіти, порівняно із часом до пандемії⁶. Це може свідчити про те, що усунення перешкод для дистанційного навчання допомагає учням підтримувати зв'язок зі школою.

Майже в усіх референтних країнах, крім Грузії, підвищення рівня проблем з віддаленим навчанням знижує впевненість учнів у здатності до самостійного навчання⁷, але суттєвою як до, так і після врахування соціально-економічного статусу учнів ця залежність є лише в Естонії.

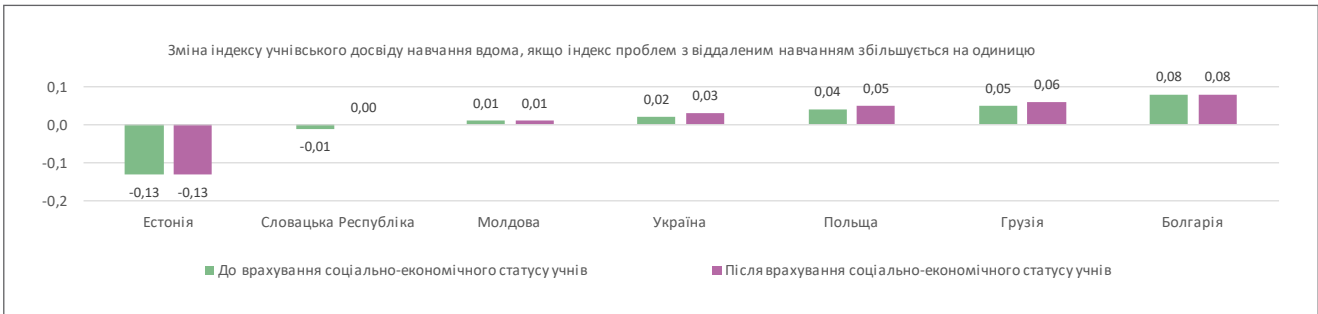

⁵ Детальніше про індекс приналежності до закладу освіти можна прочитати у: *Національний звіт за результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA-2022* / кол. авт.: Г. Бичко (осн. автор), Т. Вакуленко, Т. Лісова, М. Мазорчук, В. Терещенко, С. Раков, В. Горох та ін.; за ред. В. Терещенка та І. Клименко; УЦОЯО. Київ, 2023. 395 с. https://pisa.testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2023/12/PISA-2022_Nacjonalnyj-zvit_povnyj.pdf.

⁶ OECD (2023), *PISA 2022 Results (Volume II): Learning During – and From – Disruption*, PISA, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/a97db61c-en>.

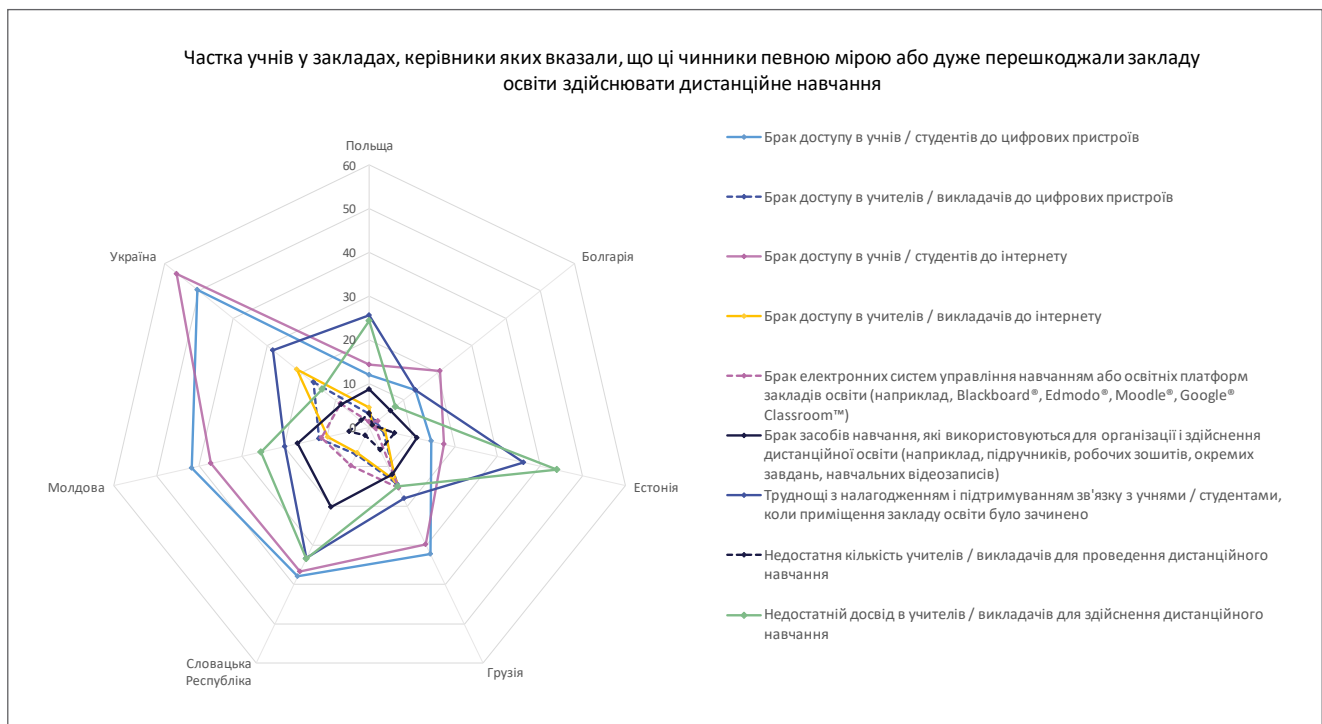
⁷ Індекси впевненості учнів у здатності до самостійного навчання та учнівського досвіду навчання вдома детально розглядалися в попередньому мінізвіті «Досвід 15-річних підлітків і закладів освіти під час віддаленого навчання (1)»: https://pisa.testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2024/08/PISA-2022-Ukrayina-v-czentr-uvagy_4-3.pdf.

Також лише в Естонії проблеми з віддаленим навчанням суттєво та негативно вплинули на рівень учнівського досвіду навчання вдома. В інших країнах проблеми з віддаленим навчанням навіть трохи підвищували загальний рівень досвіду навчання вдома. Тут варто враховувати питання, що характеризують позитивний досвід учнів. Наприклад, при наявності проблем учні могли частіше звертатися до вчителя за допомогою або покращити свої навички використання цифрових пристроїв.

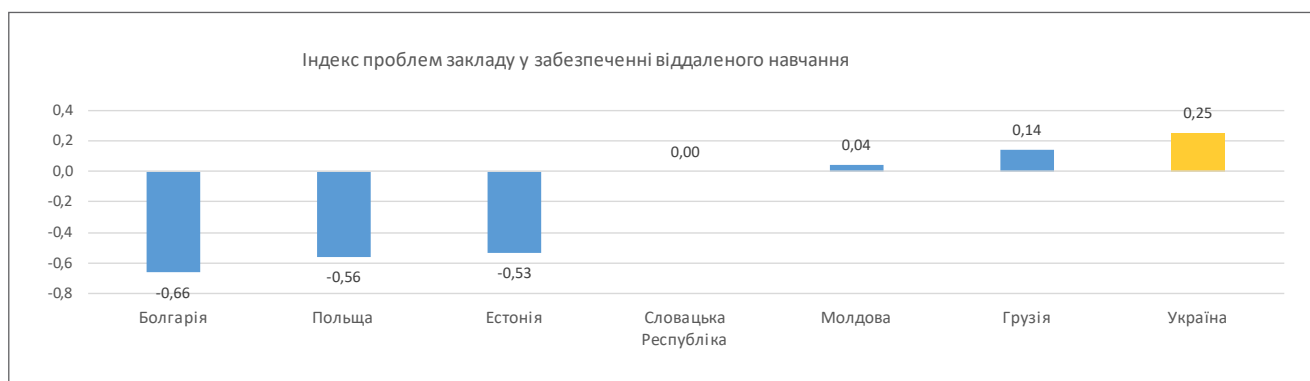
Брак доступу в учнів до цифрових пристроїв та до інтернету найбільше перешкоджає закладам освіти здійснювати дистанційне навчання в більшості референтних країн

У 2022 р. в Україні більш ніж половина учнів навчалася в закладах освіти, керівники яких в анкеті зазначили, що брак доступу в учнів до цифрових пристроїв та до інтернету певною мірою або дуже перешкоджає здійснювати дистанційне навчання. На ці проблеми також найчастіше вказували керівники в більшості референтних країн, крім Естонії та Польщі. У цих же країнах серед найбільших проблем зазначалися труднощі з налагодженням і підтриманням зв'язку з учнями та недостатній досвід учителів щодо здійснення дистанційного навчання. В Україні майже кожен п'ятий учень навчався в закладі, де спостерігався суттєвий брак доступу вчителів до цифрових пристроїв та до інтернету. Це найбільший показник серед референтних країн. У всіх країнах керівники вважають кількість учителів достатньою для здійснення дистанційного навчання.

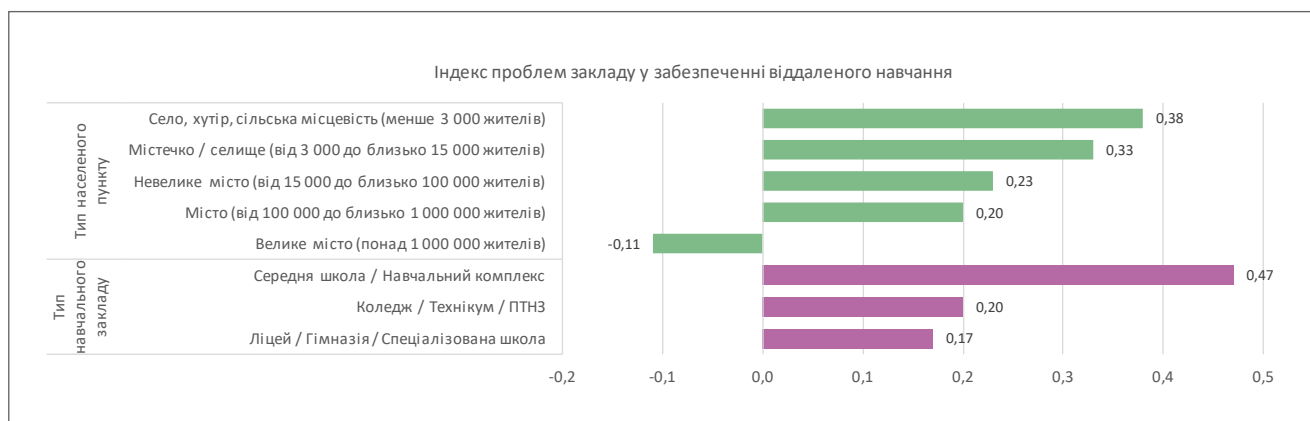

В Україні найвищий серед референтних країн загальний рівень проблем закладу освіти в забезпеченні віддаленого навчання

Загальний індекс проблем закладу в забезпеченні віддаленого навчання побудовано на основі перших п'яти питань, розглянутих вище, які характеризують проблеми логістичного характеру (доступ учнів і вчителів до цифрових пристроїв та інтернету, наявність електронних систем управління навчанням). Серед референтних країн керівники закладів освіти в Україні повідомляли про найвищий рівень таких проблем, а в Болгарії – про найнижчий.

В Україні рівень проблем у забезпеченні віддаленого навчання тим вищий, чим меншим є населений пункт, де розташований заклад. Найбільше проблем відчували керівники закладів освіти в сільській місцевості, а найменше – у великих містах. Керівники середніх шкіл, навчальних комплексів відчували більше проблем у забезпеченні віддаленого навчання загалом, ніж керівники ліцеїв, гімназій і спеціалізованих шкіл.

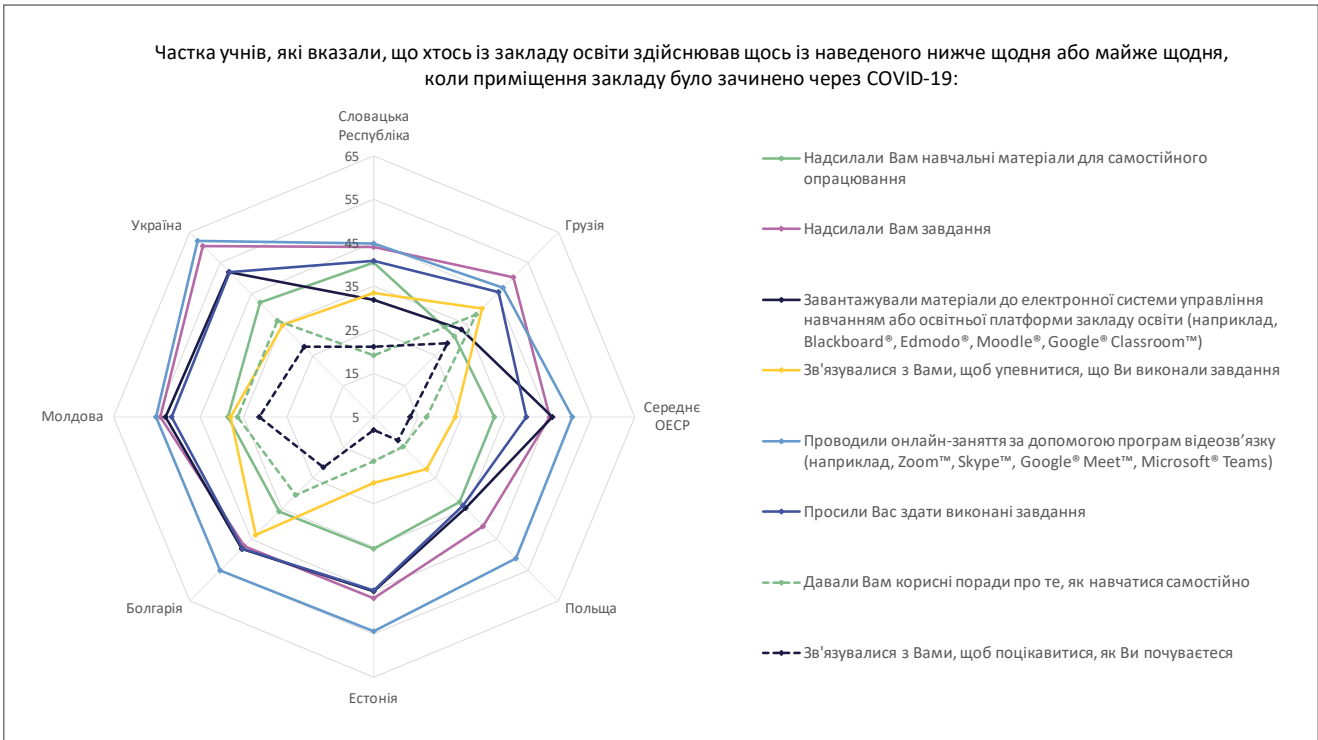

Що робили заклади освіти для підтримки навчання та добробуту учнів під час пандемії?

У країнах ОЕСР найпоширеніші щоденні шкільні заходи з підтримки учнів забезпечували швидше досягнення цілей навчальної програми. Водночас заходи, спрямовані на покращення добробуту учнів, були менш поширеними

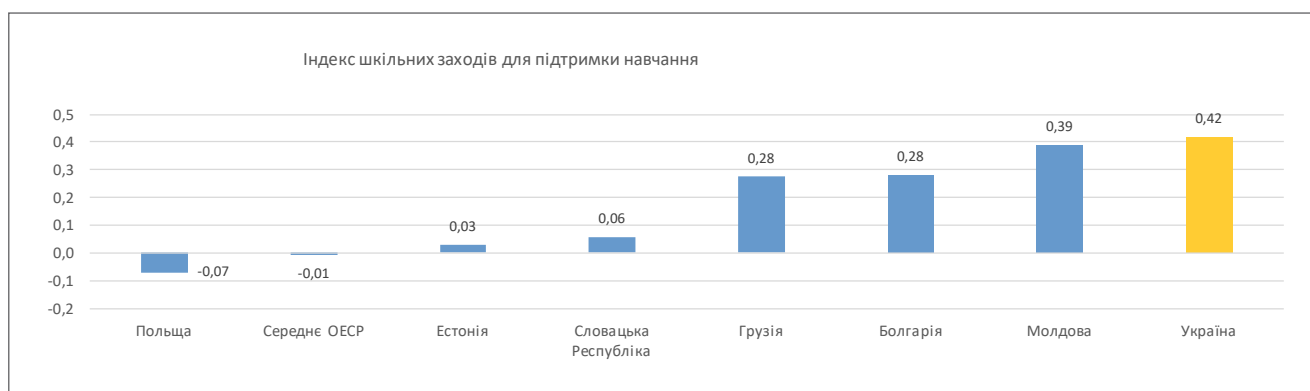
У середньому по країнах ОЕСР і в Україні заклади щодня або майже щодня підтримували більшість учнів шляхом проведення онлайн-занять за допомогою програм відеозв'язку (51% учнів у країнах ОЕСР і 62% в Україні відвідували такі заклади), завантаження матеріалів до електронної системи управління навчанням або освітньої платформи закладу освіти (46% та 52% учнів відповідно), надсилання завдань (45% та 61% відповідно) або нагадування про необхідність здати виконані завдання (40% та 52% відповідно). Інші форми щоденної підтримки були менш поширеними як у середньому по країнах ОЕСР, так і в Україні. Наприклад, про щоденне надсилання навчальних матеріалів для самостійного опрацювання повідомили 33% учнів у країнах ОЕСР та 42% в Україні; 24% та 35% учнів відповідно

повідомили, що з ними зв'язувалися, щоб упевнитися, чи виконано завдання; 17% та 36% відповідно – що їм давали корисні поради про те, як навчатися самостійно. У середньому по країнах ОЕСР лише 13% учнів зазначили, що хтось зі шкільного персоналу щодня або майже щодня запитував їх про їхнє самопочуття. В Україні таких учнів більше – 28%, а в Естонії – найменше серед референтних країн – 8%. Таким чином, у більшості референтних країн заходи з підтримки учнів, спрямовані на досягнення цілей навчальної програми, були більш поширеними, ніж заходи, спрямовані на підтримку добробуту учнівства.

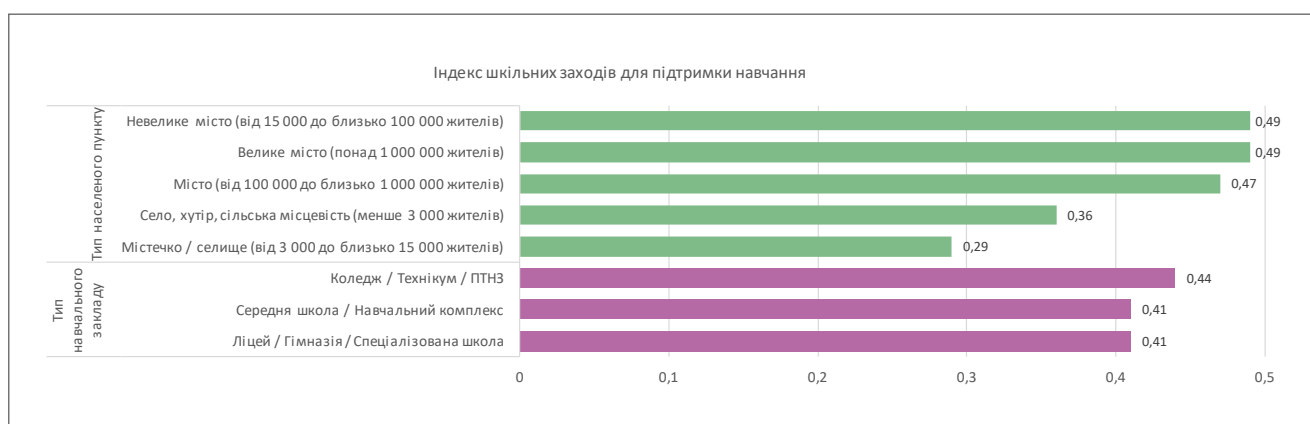

В Україні учні повідомили про значно вищий рівень заходів, до яких вдавалися заклади освіти для підтримки навчання в період віддаленого навчання, ніж у середньому по країнах ОЕСР

Серед референтних країн в Україні учні повідомили про найвищий загальний рівень шкільних заходів для підтримки їхнього навчання та добробуту в період закриття закладів освіти через пандемію. Цей показник суттєво перевищує середнє значення по країнах ОЕСР. Серед референтних країн загальний рівень заходів з підтримки навчання та добробуту учнів був найнижчим у Польщі.

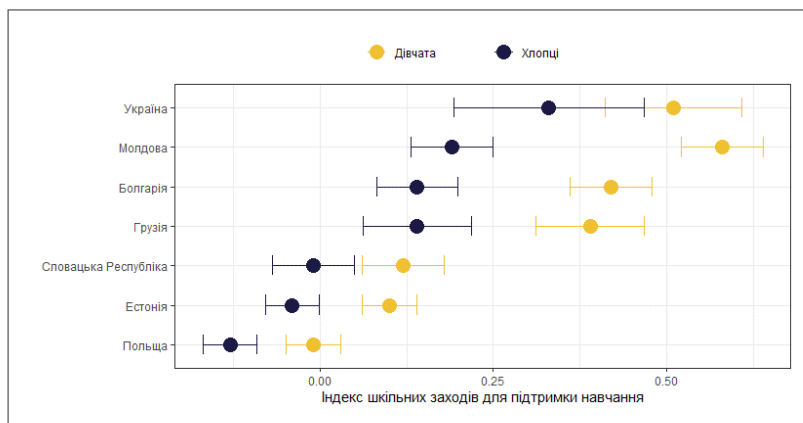

Серед різних типів закладів освіти немає різниці в тому, як учні оцінювали заходи, до яких вдавалися ці заклади з метою підтримання їхнього навчання й добробуту. У невеликих населених пунктах (селах, селищах і містечках) загальний рівень заходів для підтримки навчання учнів під час пандемії виявився дещо нижчим, ніж у містах.

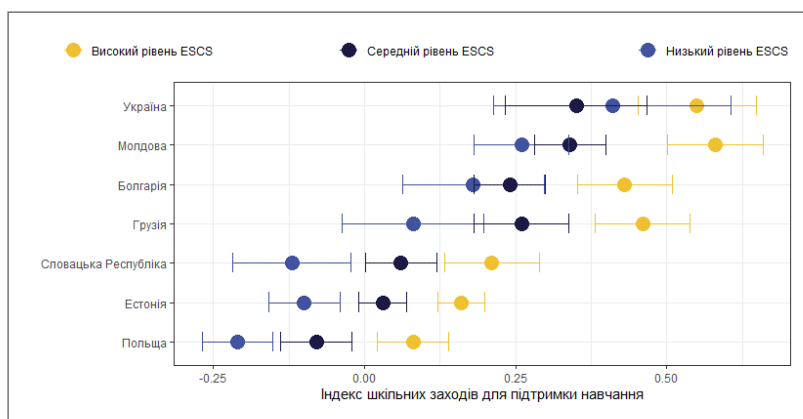

У всіх референтних країнах дівчата повідомили про вищий загальний рівень заходів, до яких вдавалися заклади освіти з метою підтримки їхнього навчання та добробуту

У всіх референтних країнах дівчата повідомили про більшу кількість шкільних активностей і заходів, спрямованих на підтримку навчання під час закриття шкіл через COVID-19, ніж хлопці. Ця різниця значуща в усіх країнах, крім України.

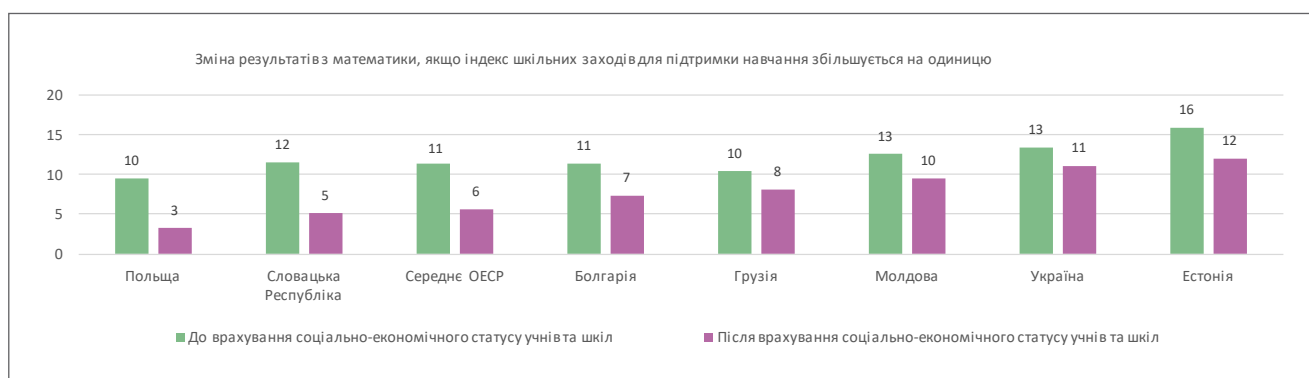
У більшості референтних країн значення індексу шкільних заходів для підтримки навчання вище, що вищий соціально-економічний статус (ESCS) мають учні: учні з низьким соціально-економічним статусом рідше, ніж їхні однолітки із забезпечених сімей, повідомляли про те, що їхня школа вживала заходів для підтримки навчання й добробуту учнів під час закриття на період пандемії COVID-19. Серед усіх країн / економік, які брали участь у PISA-2022, лише в Україні та Парагваї учні з низьким і високим соціально-економічними статусами повідомили про приблизно однаковий рівень турботи і заходів з боку закладів для підтримки навчання під час пандемії⁸.

⁸ OECD (2023), *PISA 2022 Results (Volume II): Learning During – and From – Disruption*, PISA, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/a97db61c-en>.

Активності та заходи закладів освіти, спрямовані на підтримку учнів під час закриття в період пандемії COVID-19, пов'язані з кращою успішністю з математики

У середньому в країнах ОЕСР учні, які повідомили, що їхні заклади робили більше для підтримки навчання та добробуту учнів під час закриття, отримали на 6 балів вищий результат з математики (після врахування соціально-економічного статусу учнів і шкіл). В Естонії та Україні таке підвищення сягає 12 та 11 балів відповідно.

Найбільше впливають на зміну балів з математики в середньому по країнах ОЕСР та в Україні заходи, спрямовані на досягнення цілей навчальної програми. Українські учні, які повідомили, що хтось із закладу освіти щодня або майже щодня надсилав їм завдання, показали найбільше зростання балів з математики (+42) (після врахування соціально-економічного статусу учнів і шкіл). Більш як на 30 балів вищі результати мають учні, які повідомили про щоденне проведення онлайн-занять за допомогою програм відеозв'язку, надсилання навчальних матеріалів для самостійного опрацювання, завантаження матеріалів до електронної системи управління навчанням або освітньої платформи закладу освіти.

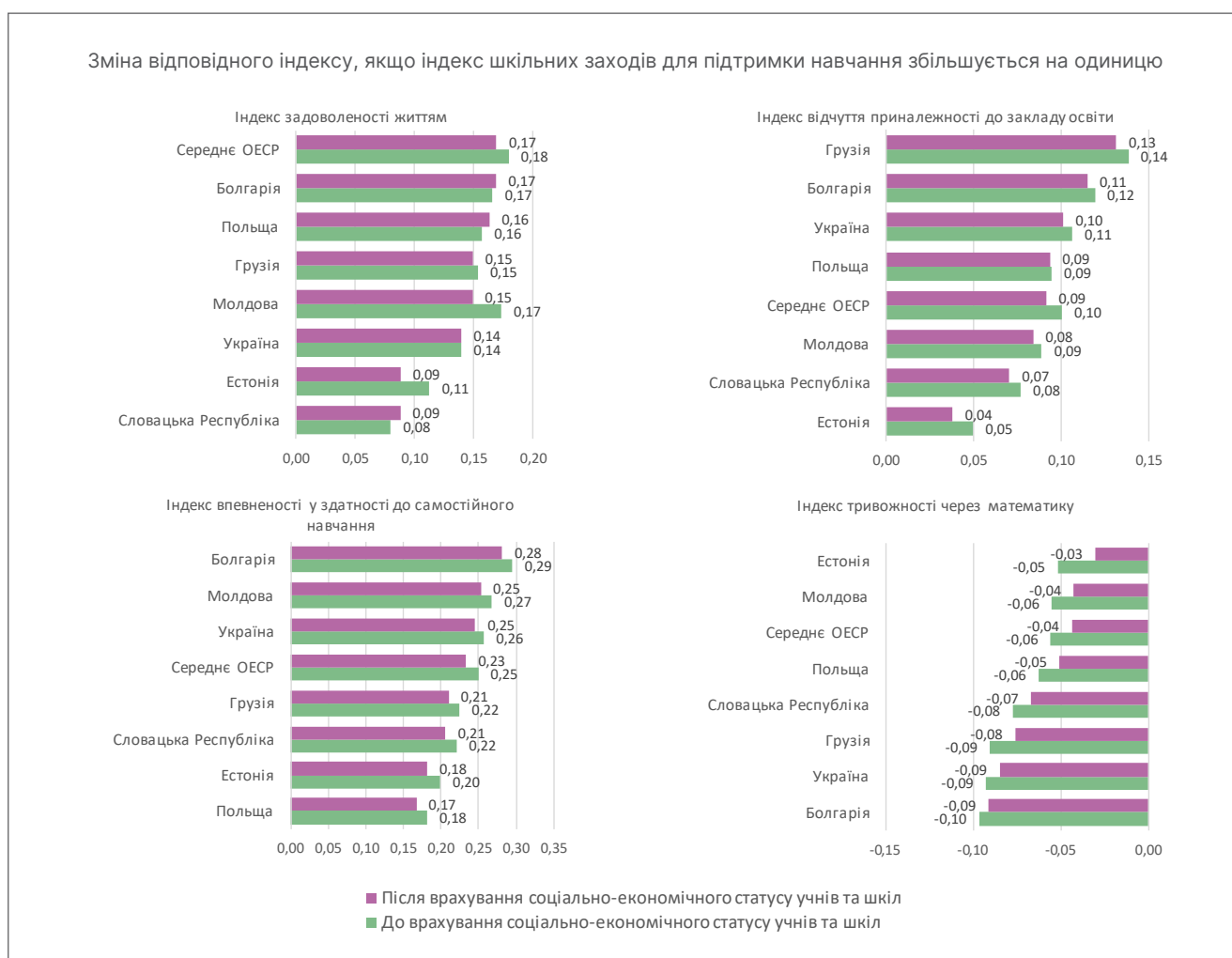
Водночас заходи, спрямовані на підтримання добробуту учнів, менше пов'язані з успішністю з математики. Наприклад, у середньому по країнах ОЕСР учні, яких щодня запитували про їхнє самопочуття або яким надавали корисні поради про те, як навчатися самостійно, отримували навіть нижчі результати з математики. Це може свідчити про те, що школи спрямовували додаткову підтримку з боку шкільного персоналу на учнів з низькою успішністю, або про те, що учні з низькою успішністю мали запит на більшу підтримку. Після врахування успішності з математики цей вид підтримки виявився одним із найбільш сильних і позитивно пов'язаних із добробутом учнів, зокрема з почуттям приналежності до закладу освіти та задоволеністю життям⁹.

⁹ OECD (2023), *PISA 2022 Results (Volume II): Learning During – and From – Disruption*, PISA, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/a97db61c-en>.

Заходи закладів щодо підтримки учнів під час закриття в період пандемії позитивно пов'язані з добробутом учнів і зменшують їхню тривожність через математику

У всіх референтних країнах і в середньому по країнах ОЕСР учні, які повідомили про більшу підтримку з боку свого закладу під час його закриття, також повідомили про вищий рівень добробуту, порівняно з учнями, які повідомили про меншу підтримку. Зокрема, учні, які отримували більшу підтримку, були більш задоволені життям, сильніше відчували свою приналежність до закладу й були більш упевнені у своїй здатності до самостійного навчання як до, так і після врахування соціально-економічного статусу. Вони також повідомляли про меншу тривожність через математику¹⁰.

¹⁰ Детальніше про індекси задоволеності життям та приналежності до закладу освіти можна прочитати у: *Національний звіт за результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA-2022* / кол. авт. : Г. Бичко (осн. автор), Т. Вакуленко, Т. Лісова, М. Мазорчук, В. Терещенко, С. Раков, В. Горох та ін. ; за ред. В. Терещенка та І. Клименко ; Український центр оцінювання якості освіти. Київ, 2023. 395 с. https://pisa.testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2023/12/PISA-2022_Nacjonalnyj-zvit-povnyj.pdf. Індекси тривожності через математику та впевненості учнів у здатності до самостійного навчання розглянуто в попередніх мінізвітах: «Як мислення зростання та тривожність через математику впливають на учнівські результати?» (№3) та «Досвід 15-річних підлітків і закладів освіти під час віддаленого навчання (1)» (№4). <https://pisa.testportal.gov.ua/pisa-2018-ukrayina-v-czentr-uvagy/>.

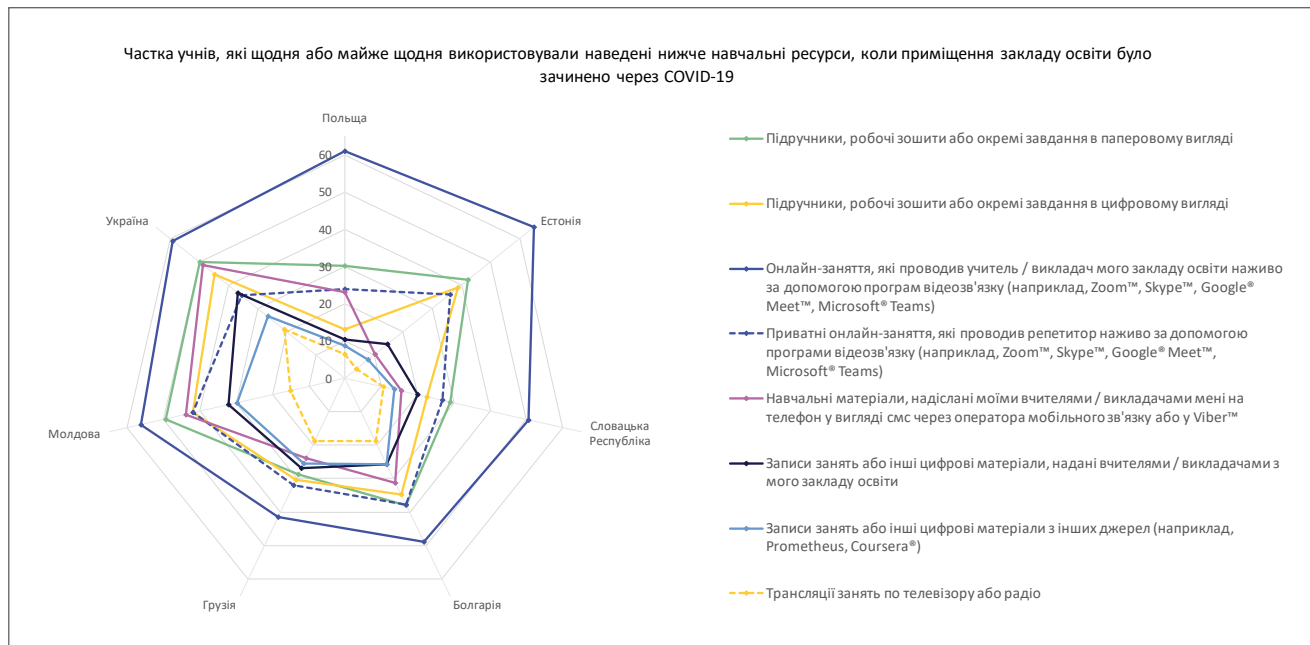

Які навчальні ресурси та цифрові пристрої використовували учні під час віддаленого навчання та скільки матеріалу вивчали?

У всіх референтних країнах найбільш затребуваним навчальним ресурсом під час закриття закладів освіти були онлайн-заняття, які проводив учитель наживо за допомогою програм відеозв'язку

У всіх референтних країнах найбільш затребуваним навчальним ресурсом під час закриття закладів освіти були онлайн-заняття, які проводив учитель наживо за допомогою програм відеозв'язку (наприклад, Zoom, Skype, Google Meet, Microsoft Teams): майже 60% учнів в Естонії, Польщі та Україні повідомили про щоденне або майже щоденне їх використання. Підручники, робочі зошити або окремі завдання в паперовому або цифровому вигляді щодня або майже щодня використовувала приблизно половина учнів в Україні та більше третини учнів в інших референтних країнах, крім Польщі, де підручники в цифровому вигляді використовували щодня лише 13% учнів. Досить поширеними були приватні онлайн-

заняття, які проводив педагог наживо за допомогою програми відеозв'язку: майже третина учнів у кожній референтній країні повідомила про щоденне їх використання. Найменш популярними в усіх референтних країнах були такі ресурси, як записи занять або інші цифрові матеріали з інших джерел (наприклад, Prometheus, Coursera) та трансляції занять по телевізору або радію.

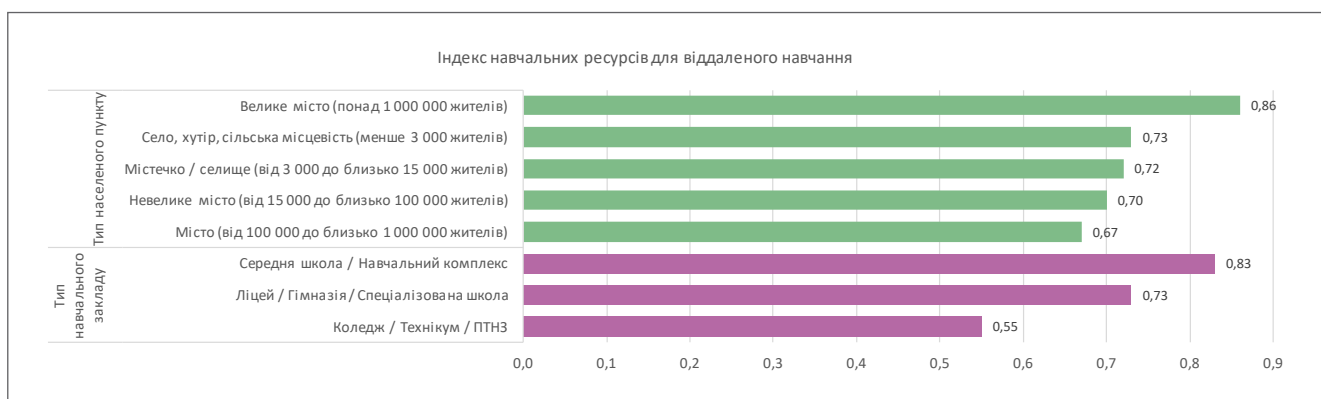

В Україні учні у великих містах та в середніх школах і навчальних комплексах повідомляли про частіше використання навчальних ресурсів для віддаленого навчання

Крім щоденного використання різних навчальних ресурсів, близько чверті українських учнів повідомили, що використовували всі перераховані навчальні ресурси приблизно 1–2 рази на тиждень, а ще приблизно кожен п'ятий учень повідомив про використання цих ресурсів кілька разів. Однак від 5% до 7% учнів ніколи не використовували навіть ті ресурси, які більше половини учнів використовували щодня. Загальний індекс навчальних ресурсів для віддаленого навчання не обчислювався для Польщі та Естонії, а для України він дорівнює 0.72 і перевищує відповідний показник для інших референтних країн і в середньому по країнах ОЕСР. Найнижчий цей показник у Словацькій Республіці (0.08).

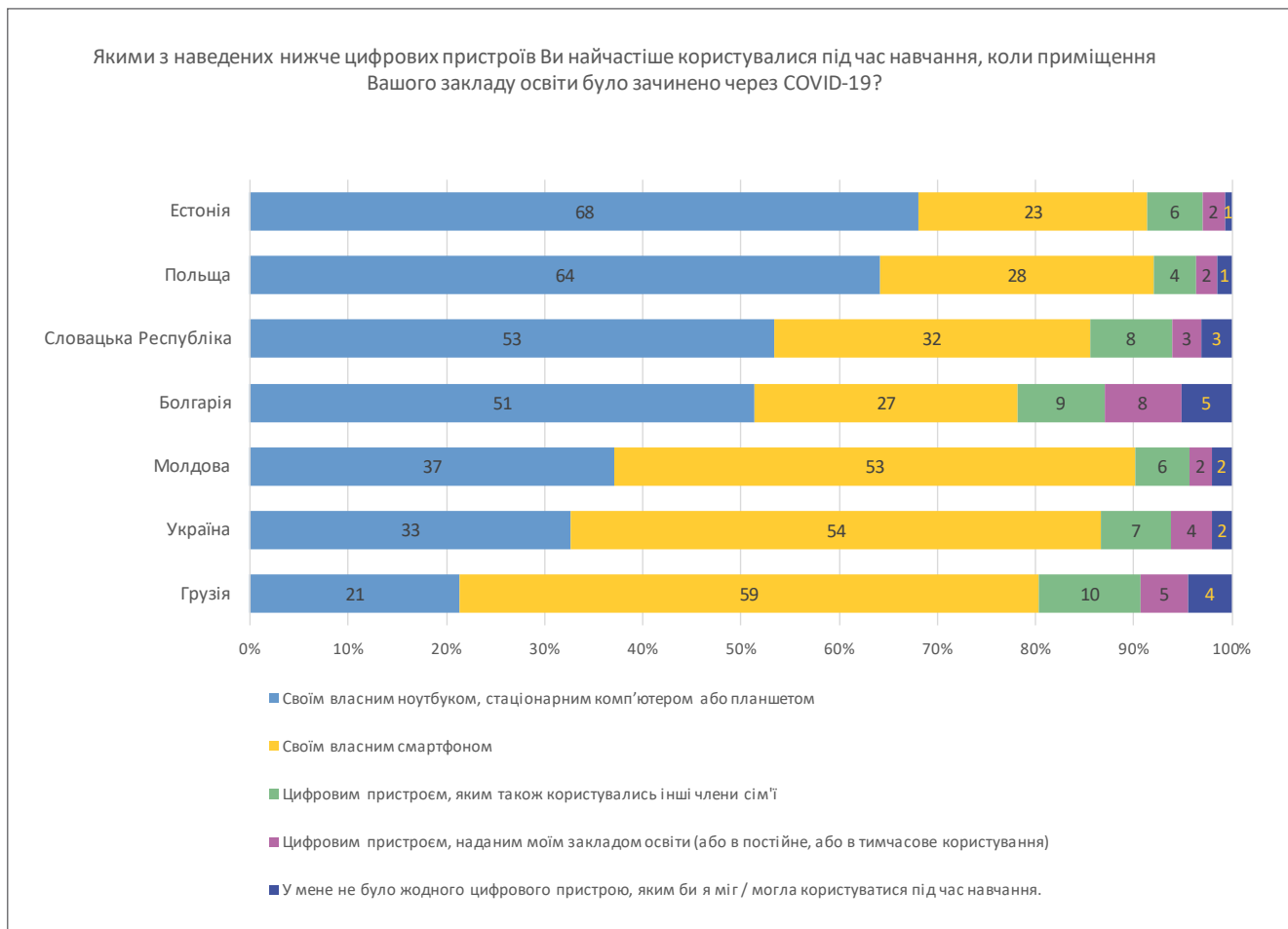

В Україні учні з великих міст повідомили загалом про суттєво вищий рівень використання навчальних ресурсів для віддаленого навчання, ніж учні з інших населених пунктів, де цей показник майже не різниться. У середніх школах, навчальних комплексах учнівство суттєво частіше використовувало навчальні ресурси для віддаленого навчання, ніж їхні однолітки у коледжах, технікумах, ПТНЗ.

В Україні кожен третій учень під час віддаленого навчання користувався своїм власним ноутбуком, стаціонарним комп'ютером або планшетом, а більше половини учнів – власним смартфоном

Своїм власним ноутбуком, стаціонарним комп'ютером або планшетом під час віддаленого навчання найбільше користувались учні в Естонії та Польщі. Там про це повідомили приблизно два з трьох учнів. Близько чверті учнів у цих країнах користувались власними смартфонами. В Україні власний ноутбук, комп'ютер чи планшет використовував лише кожен третій учень. Переважна ж більшість (54%) учнів використовувала під час віддаленого навчання власний смартфон. У Грузії виявилось найменше (21%) учнів використовували власний ноутбук, комп'ютер чи планшет і водночас найбільше (59%) тих, які користувались власним смартфоном. У Болгарії та Грузії кожен десятий учень використовував цифровий пристрій, яким також користувались інші члени його сім'ї. Хоча в Болгарії половина учнів мала власний ноутбук, комп'ютер чи смартфон, проте водночас тут було й найбільше учнів (8%), які користувались цифровим пристроєм, наданим закладом освіти (або в постійне, або в тимчасове користування), а також учнів, які не мали жодного цифрового пристрою, яким би могли користуватися під час навчання.

Учні, які під час віддаленого навчання користувалися власним ноутбуком, стаціонарним комп'ютером або планшетом, мають вищі результати з математики та менше проблем з віддаленим навчанням

У всіх референтних країнах учні, які під час віддаленого навчання користувалися власним ноутбуком, стаціонарним комп'ютером або планшетом, показали вищі результати з математики, порівняно з їхніми однолітками, які користувалися власним смартфоном (крім Грузії, де різниця не є істотною), або які ділили цифровий пристрій з іншими членами сім'ї, або які користувалися пристроєм, наданим закладом у постійне або тимчасове користування. В Україні учні, які користувалися власним смартфоном, після врахування соціально-економічного статусу мають на 32 бали гірший результат, ніж учні, які використовували власний ноутбук чи комп'ютер. Учні, у яких під час віддаленого навчання не було жодного цифрового пристрою, у всіх країнах отримали значущо нижчі результати.

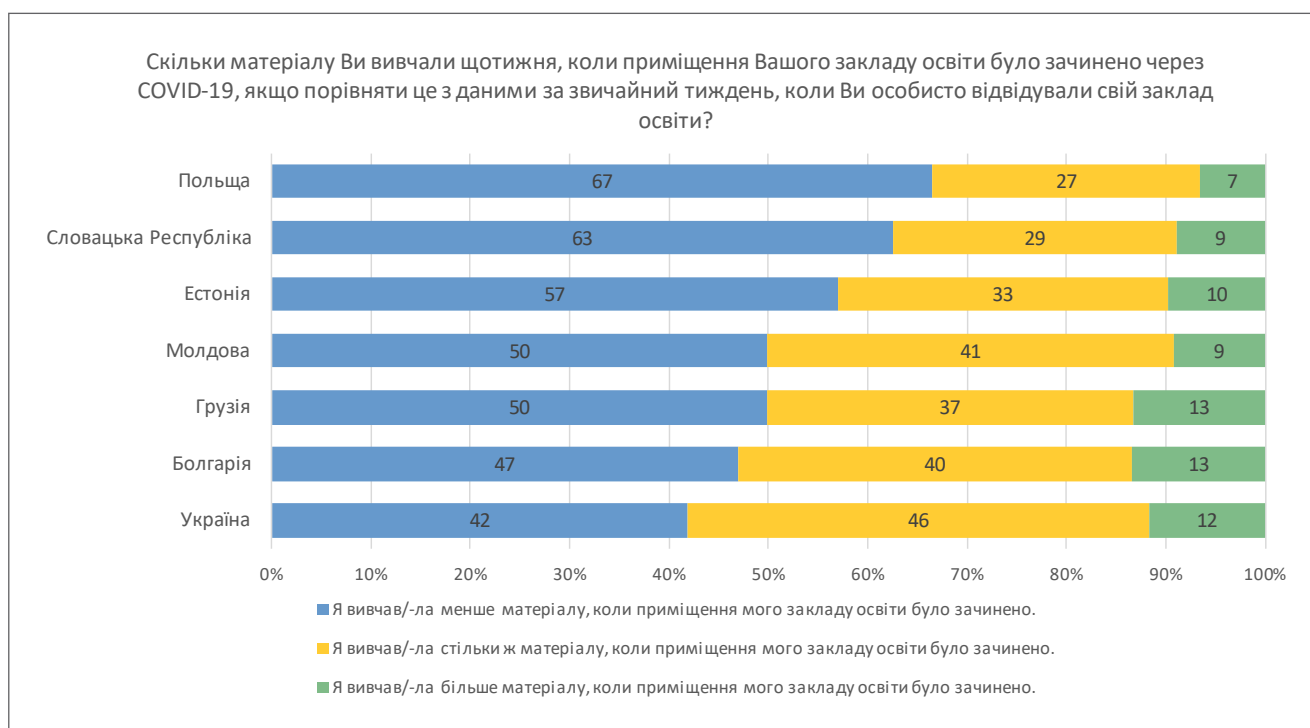
Також у всіх референтних країнах учні, які під час віддаленого навчання користувалися власним ноутбуком, стаціонарним комп'ютером або планшетом, мали менше проблем з віддаленим навчанням¹¹ (після врахування соціально-економічного статусу), порівняно з їхніми однолітками, які використовували власний смартфон чи інші, згадані попередньо, способи роботи із цифровими пристроями.

¹¹ Індекс проблем з віддаленим навчанням (PROBSELF) побудовано на основі блоку питань учнівської анкети ST352 і детально розглянуто на початку цього мінізвіту.

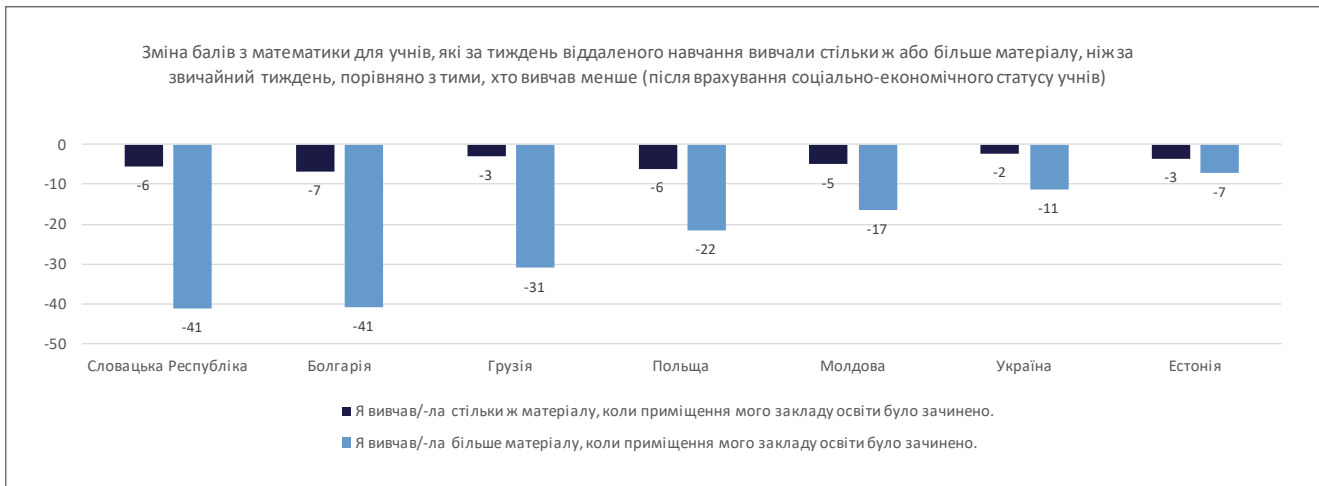

Серед референтних країн в Україні виявилося найбільше учнів, які під час закриття закладів змушені були вчити стільки ж матеріалу за тиждень, що й зазвичай

Серед референтних країн у Польщі було найбільше учнів (67%), які повідомили, що вивчали щотижня, коли приміщення закладу освіти було зачинено через COVID-19, менше матеріалу, ніж за звичайний тиждень, коли вони особисто відвідували свій заклад. Приблизно кожному десятому учневі в усіх країнах здалося, що під час закриття закладів освіти вони вивчали більше матеріалу, ніж зазвичай. В Україні виявилося найбільше учнів (46%), які повідомили, що під час віддаленого навчання вони вивчали стільки ж матеріалу за тиждень, скільки й зазвичай.

Учні, яким вдалося, що під час віддаленого навчання вони вивчали менше матеріалу, ніж зазвичай, у всіх референтних країнах отримали вищий результат з математики, ніж ті їхні однолітки, які повідомили, що вони вивчали стільки ж або більше матеріалу. Це свідчить про те, що слабким учням віддалене навчання видавалося значно важчим, ніж більш успішним у навчанні учням.

Узагальнення

На початку пандемії учні часто втрачали можливість навчатися регулярно й ефективно, оскільки віддалене навчання не було належно організоване або й не забезпечувалося певний час узагалі. Багато країн були змушені «на ходу», уже в період активної фази пандемії, «винаходити» способи, як найкраще навчати своїх учнів, зберігаючи при цьому їхнє здоров'я та психологічну рівновагу. При цьому важливо було враховувати, що учні, які мали труднощі ще в умовах очного навчання (наприклад, соціально-економічно незахищене учнівство або учнівство з низьким рівнем успішності), стикалися зі ще більшими викликами в умовах, коли розпочалося віддалене навчання через закриття шкіл унаслідок пандемії. Зокрема, учням з низьким рівнем успішності було важко мотивувати себе до дистанційного навчання, а учні з низьким соціально-економічним статусом здебільшого мали обмежений доступ до цифрових пристроїв та інтернету вдома, а їхні сім'ї могли бути неспроможними надати таку ж підтримку, яку могли запропонувати своїм дітям родини з високим соціально-економічним статусом.

Оскільки закриття закладів освіти з різних причин може відбуватися й у майбутньому (а для нашої країни воно є актуальним і сьогодні через повномасштабне вторгнення росії), для забезпечення стійкості освітніх систем і їхньої готовності до віддаленого навчання важливо звернути увагу на кілька ключових аспектів, які доповнюють ті, на яких було акцентовано в попередньому мінізвіті.

По-перше, усунення перешкод для дистанційного навчання має важливе значення для забезпечення того, щоб учні могли продовжувати вчитися й залишатися на зв'язку зі школою протягом усього періоду віддаленого навчання. Освітні системи, де учні стикалися з меншою кількістю проблем як логістичного, так і мотиваційного характеру під час дистанційного навчання, продемонстрували більш позитивну динаміку в успішності з математики та покращення відчуття приналежності до закладу освіти як до, так і після пандемії.

По-друге, заклади освіти мають уживати різноманітних заходів з підтримки не лише навчання учнів, а і їхнього психологічного добробуту. Учні в освітніх системах, де заклади освіти під час закриття реалізували більше заходів і активностей для підтримки навчання й добробуту учнів, мали не лише вищі результати з математики, а й відчували вищий рівень приналежності до свого закладу, вищий рівень задоволеності життям, меншу тривожність через математику, а також були більш упевненими у своїй здатності навчатися самостійно, якщо їхній заклад знову колись буде закрито через непередбачувані обставини.

Нарешті, досягнення навчальних цілей в умовах віддаленого навчання неможливе без належного забезпечення якісними цифровими пристроями та доступом до інтернету як учнів, так і їхніх вчителів. Про це, зокрема, свідчить той факт, що використання учнями під час віддаленого навчання власних ноутбуків, стаціонарних комп'ютерів або планшетів асоціюється з вищими результатами з математики та з меншою кількістю проблем, пов'язаних із віддаленим навчанням.

PISA-2022: Україна в центрі уваги. Досвід 15-річних підлітків і закладів освіти під час віддаленого навчання (2). Вип. 5(35), серпень 2024 / Тетяна Лісова та ін. Київ : УЦОЯО, 2024. 37 с.

Автори:

Тетяна Лісова,

методистка відділу досліджень та аналітики Українського центру оцінювання якості освіти

Марія Мазорчук,

методистка відділу досліджень та аналітики Українського центру оцінювання якості освіти

Віктор Горох,

методист відділу досліджень та аналітики Українського центру оцінювання якості освіти

Ганна Бичко,

начальниця відділу досліджень та аналітики Українського центру оцінювання якості освіти

Василь Терещенко,

заступник директора Українського центру оцінювання якості освіти

Тетяна Вакуленко,

директорка Українського центру оцінювання якості освіти

Редагування: Галина Бондаренко

Дизайн: Юлія Кольга

Верстка: Павло Пекарчук

За більш детальною інформацією звертайтеся до команди PISA Українського центру оцінювання якості освіти:
pisa.ukraine@testportal.gov.ua

Із даними дослідження можна попрацювати тут:
<https://www.oecd.org/pisa/data>

Відвідайте сайти:
pisa.testportal.gov.ua
oecd.org/pisa

Читайте також:

Ставлення учнів
до математики та їхня
навчальна поведінка